

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA

10 Temmuz 2023

Konu: Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü (YYEGM) tarafından yurtdışına gönderilen öğrencilerin sorunları hakkında çözüm talebi.

Saygıdeğer Milli Eğitim Bakanım,
1416 sayılı Kanun kapsamında öğrenim görmek üzere Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü (YYEGM) tarafından yurtdışına gönderilen bursiyerlerin yaşadıkları ekonomik sorunlara dikkatinizi çekmek ve acil çözüme ihtiyaç duyulduğu hususunda sizleri bilgilendirmek için bu dilekçeyi yazıyoruz. Eğitim sürecinde çeşitli sebeplerle tazminata düşen öğrenciler dövizde endeksli ağır bir tazminat süreci yaşamaktadırlar. Son yıllarda aşırı derecede yükselen döviz kurlarından dolayı borçlarımız tahmin edilemez boyutlarda, yaklaşık 10-12 katı aşan oranlarla artmış bulunmaktadır. İlgili kişi ve kurumlar ile yaptığımız görüşmeler neticesinde bursiyerlerin yaşadıkları tazminat sorununun çözümü için dövizde endeksli borçlarımıza kur sabitlemesi getirilmesinin gerekliliği konusunda bir fikir birliği oluşmuştur. Dilekçe eklerinde; Kanun metni önerisi, öneriyi destekleyici açıklama ve görsel ve konuyu detaylıca işleyen bir rapora yer verilmiştir. Konuya ilişkin Kanun önerimizin gerekçeleriyle birlikte değerlendirilmesi ve Kanun haline getirilmesi hususunda; Gereğinin yapılmasını saygılarımızla arz ederiz.

YLSY Bursiyerleri Derneği Adına;

Dr. Öğr. Üyesi Taner ÇOKYAŞAR
Başkan

Dr. Önder KİMYON
Başkan Yardımcısı

Dr. Aytaç KARABAY
Başkan Yardımcısı

Hazar KUMAŞ
Genel Sekreter Yardımcısı

Dr. Mahmut Selim ERSAN
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Emek Yüce ZEYREK RIOS
Başkan Yardımcısı

Zeliha ULUYURT
Genel Sekreter

Ayşe Gümeç KARAMUK
Sayman

Dr. Geylani CAN
Üye

Ekler:

1. YLSYDER Kanun metni önerisi (1 sayfa)
2. YLSYDER önerisini destekleyici açıklamalar, görsel ve gerekçe (4 sayfa)
3. YLSYDER tespiti ve öneri raporu (14 sayfa)

YLSYDER Kanun Metni Önerisi

8.4.1929 tarihli ve 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 5 – (1) Bu Kanun uyarınca mecburi hizmet karşılığı yurt dışına gönderilenlerden, bu maddenin yayımlandığı tarihe kadar geçen süre içinde eğitimin herhangi bir aşamasında öğrencilikle ilişkileri kesilenler, öğrenim sürelerinin bitiminde mecburi hizmetlerini tamamlamak üzere görevlerine başlamayanlar, görevlerine başlayıp da yükümlü bulundukları mecburi hizmetini bitirmeden görevlerinden ayrılanlar ile göreve başladıktan sonra mecburi hizmetle yükümlü bulundukları süre içerisinde kadrolarıyla ilişkisi kesilenlerden haklarında borç takibi işlemi devam edenler ve yapılması gerekenler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içerisinde başvurmaları halinde, kendilerine döviz olarak yapılmış olan her türlü masraflar için, imzaladıkları yüklenme senedi ile muteber imzalı müteselsil kefalet senedi hükümleri dikkate alınmaksızın ve ilgililere ödeme yapma sonucunu doğurmaksızın, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 34 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine göre bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki süreler için faiz uygulanmaksızın hesaplanacak tutarlarla yükümlü tutulurlar.

(2) Bunların daha önce ödemiş oldukları tutar ile mecburi hizmetlerinde değerlendirilen sürelere isabet eden tutar, yukarıdaki şekilde belirlenecek tutardan düşülür. Bu madde uyarınca vazgeçilen borç tutarına isabet eden vekâlet ücreti de dâhil yargılama giderleri tahsil edilmez. Döviz borcunun hesaplanması, ilgiliye yapılan son aylık burs ödemesi tarihindeki T.C. Merkez Bankasınca tespit ve ilân edilen efektif satış kuru üzerinden yapılır. Ancak, bu hükümlere göre hesaplama yapılması sonucunda borçlunun aleyhine bir durum ortaya çıkması halinde ilgilinin taahhüdünü ihlal ettiği tarihteki kur uygulanır. Hesaplanan borç tutarı, ilgilinin durumu ve ödenmesi gereken meblağ dikkate alınarak azami beş yıla kadar taksitlendirilebilir. Bu fıkra kapsamında düzenlenen yüklenme senedi ile muteber imzalı müteselsil kefalet senedi damga vergisi ve noter harcından müstesnadır.

(3) Ancak, terör örgütlerine veya Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatlı olduğu gerekçesi ile öğrencilikle veya mecburi hizmetle yükümlü bulundukları süre içerisinde kadrolarıyla ilişkisi kesilenler hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz.

ACIKLAMALAR

“Borcunun hesaplanması, ilgiliye yapılan son aylık burs ödemesi tarihindeki T.C. Merkez Bankasınca tespit ve ilân edilen efektif satış kuru üzerinden yapılır.”

MEB tarafından bursiyere aylık bursun dışında sağlık ödemeleri, okul masrafları ve ödül bursu gibi değişik başlık altında ödemeler yapılmaktadır. Bu ödemeler Eğitim Müşavirlikleri ve MEB bürokrasisindeki gecikmelerden dolayı bursluya geç ödenebilmektedir. Hatta, burslu sürenin bitiminden çok ileri tarihlerde dahi diğer ödemeler yapılabilmektedir. Bir karışıklığa sebebiyet vermemesi için ‘*bursiyere yapılan son aylık burs ödemesi*’ tarihi şeklinde açıklayıcı ibare kullanılmasında fayda bulunmaktadır. Aksi takdirde bursiyere fiilen yapılan son ödeme tarihi ibaresi uygulamada farklı yorumlanma ve Kanunu uygulanamaz hale getirme riski taşımaktadır.

MEB ile bursiyer arasındaki son ödeme tarihini başlangıç noktası olarak, o tarihteki TL’ye çevrilecek miktarın da faiziyle birlikte talep edilebileceğinden, devleti zarara uğratmayacak olması dolayısıyla, bunun makul bir öneri olduğunu düşünmekteyiz. Getirilecek düzenlemeyle biriken sorunlar giderilemez ve makul ve uygulanabilir bir çözüm sunulmazsa sorunlar sadece ertelenecek, çözüm için bürokrasi, siyasi kurumlar ve biz bursiyerler tekrar tekrar zaman ve enerji kaybetmek durumunda kalacaktır.

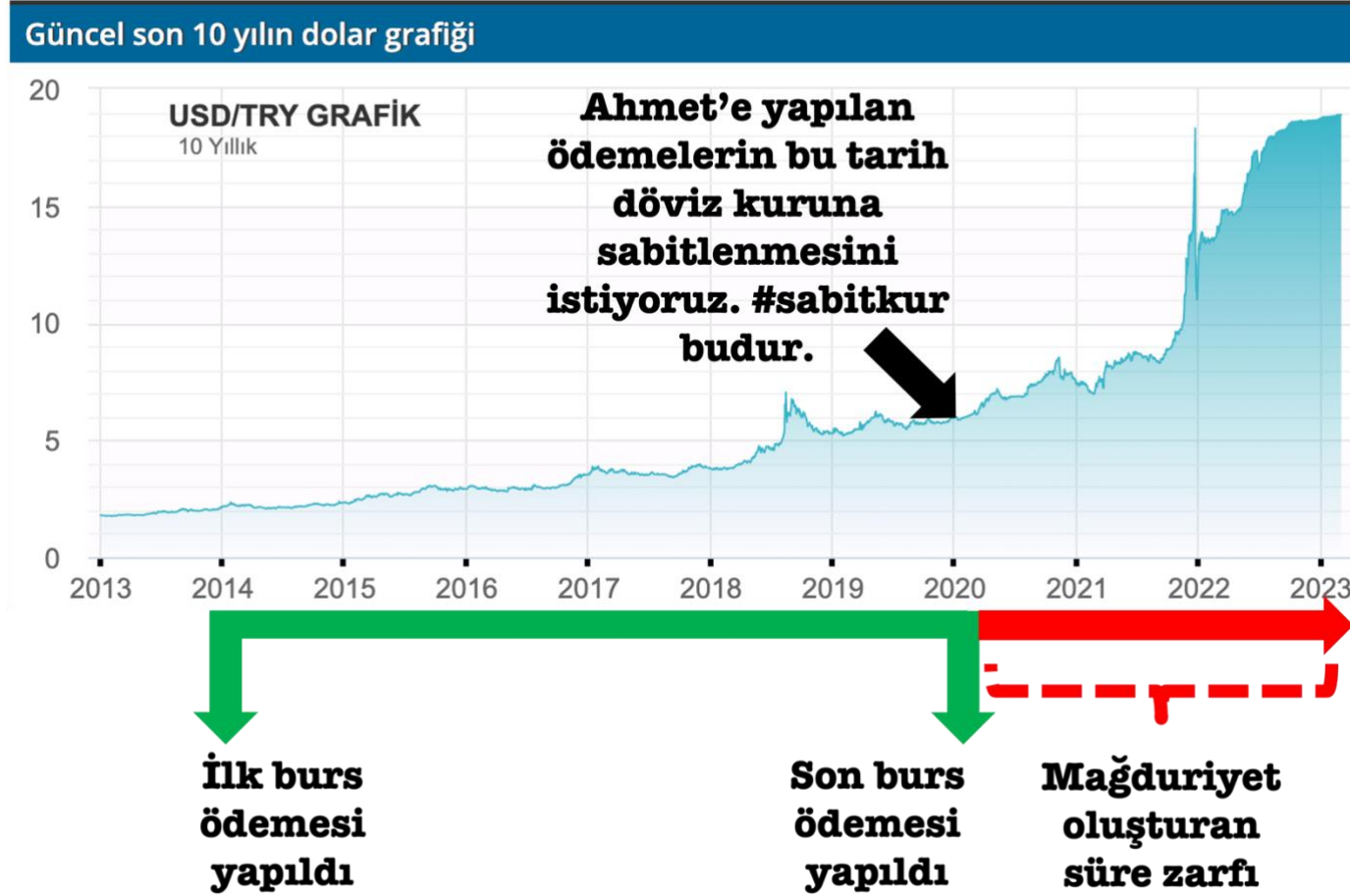
Bu kapsamda çıkarılacak bir geçici Kanun maddesi ile sağlanacak yeniden yapılandırma ve ödeme imkânı ile tazminat ödemeleri tahsil edilebilir hale gelecektir.

Önerimizde ayrıca döviz dalgalanmaları neticesinde oluşacak yeni durumlarda zarara uğrayabilecek bursiyerleri gözetecek bir alternatif çözüm önerisi de getirmekteyiz.

2006 yılında getirilen önerideki “*ilgili adına fiilen ödemenin yapıldığı tarih*” temel alınarak döviz kuru sabitlemesi bursiyerler açısından en avantajlı çözüm önerisi olsa da tekrar teklif edilmesi siyasetçilerde ve MEB Bürokrasisinde kabul görmemiştir. Geliştirdiğimiz bu öneri ise, ekonomik koşullar ile döviz kuru altında ezilen bursiyerler arasında denge bulma ve kalıcı çözüm arayışımızın bir ürünüdür. Böylelikle, son aylık ödeme yapıldıktan sonra yaşanmış döviz kuru artışlarının sonuçları bursiyerlere yüklenmemektedir.

YLSYDER'İN ÖNERDİĞİ METİN İÇİN DESTEKLEYİCİ GÖRSEL;

GEREKÇE

Cumhuriyetin kurulmasının ardından, 1929 yılında Türkiye'nin nitelikli insan kaynağı ihtiyacını karşılamak amacıyla öğrencilerin yurtdışında öğrenim görmek üzere gönderilmesini düzenleyen 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun çıkarılmış ve 2000'li yıllara kadar her sene sınırlı sayıda öğrencinin lisansüstü öğrenim için yurtdışına gönderildiği bir uygulama alanı oluşmuştur. 2000'li yıllardan itibaren çok sayıda yeni üniversite açılmış, mevcut üniversitelerin kapasiteleri de geliştirilmiştir. Ayrıca ekonomik gücü büyüyen ülkemizin kamu kurum ve kuruluşlarının yurtdışında öğrenim görmüş personel ihtiyacı da artmıştır. Ortaya çıkan yeni insan kaynağı ihtiyacını karşılamak üzere Cumhuriyet'in 100. yılı hedeflerine uygun biçimde, 2000'li yılların ortasından itibaren her sene beş yüzün üzerinde öğrenci lisansüstü öğrenim görmek üzere yurt dışına gönderilmektedir. Bu öğrenciler öğrenimlerini başarı ile tamamlayıp yurda döndüklerinde, öğrenim sürelerinin 2 katı kadar süreyle mecburi hizmet yapmak üzere üniversiteler ile kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilmektedir. Böylece, yurt dışında aldıkları öğrenim sayesinde edindikleri uzmanlık, bilgi ve tecrübeyi ülkemiz kurumlarının yararına kullanmaktadırlar. Günümüz itibariyle 5.000 civarında bursiyer öğrenimlerine devam etmekte veya tazminat ödemektedir.

Lisansüstü öğrenim süreleri ülkeden ülkeye değişebilmekte ve bursiyerlerin bir kısmı öğrenimlerini burs süresinde tamamlayamamaktadır. Bundan dolayı, öğrenimleri devam etmesine rağmen haklarında tazminat süreci başlatılan çok sayıda bursiyer mevcuttur. Tazminata düşen bursiyerlere aylık taksitler halinde ödenmek üzere 4 yıllık ödeme planı yaptırılmaktadır. Bugün itibariyle **975 bursiyer hakkında tazminat veya dava süreci devam etmektedir.** Bu bursiyerlerin bir kısmı bir yandan tazminat öderken diğer yandan öğrenimlerine devam etmekte, ancak tazminatlarını ödemekte zorlanmaktadır. Bazı bursiyerler öğrenimlerini yarıda bırakmak zorunda kalmaktadırlar. 2015-2023 arasında döviz kurlarının 10 kata yakın artması sonrasında ödeme yapmak neredeyse imkânsız hale gelmiştir (2 Nisan 2015 tarihinde bir dolar 2,42 TL, bir avro 2,75 TL ederken 2 Nisan 2023 tarihinde bir dolar 23,62, 1 avro 25,84 TL yapmaktadır). Bir bursiyerin tazminat borcu ülkeden ülkeye değişmekle birlikte 150 bin euro/dolar ile 500 bin euro/dolar arasında değişen tutarlarda olduğu düşünüldüğünde, durumun vahameti daha iyi görülmektedir. Tazminata düşmüş bursiyerlerin tamamı ödeme planlarına göre ödemesi gereken taksitleri ödeyememektedir ve biriken taksitler altından kalkılması imkânsız bir hale gelmiştir. Örnek olarak, 300 bin dolar borcu olan bir tazminatla yükümlü bursiyer, ödeme planına göre ikinci yıldan itibaren aylık 5.000 dolar üçüncü yıldan

İtibaren aylık 7.500 dolar, dördüncü yıldan itibaren ise aylık 10.000 dolar taksitlerle ödeme yapılmalıdır. Bu miktarda bir ödemeyi güncel dolar/TL paritesiyle yapabilmek imkansızdır.

Tazminata düşmüş olan bursiyerlerin, öğrenimlerini tamamlayana kadar yüksek tazminat tutarlarını ödemeleri gerektiği gibi öğrenimlerini sonradan tamamlasalar bile tazminat borçları ortadan kalkmamaktadır. Ülkemizin seçilmiş bu beyinlerinden bir kısmı döviz kurundaki artıştan dolayı yüksek tazminatları ödeyebilmek için bulundukları ülkelerde çalışmak zorunda kalmaktadır ve ülkemize dönerek hizmet etme imkanından mahrum olmaktadır. Bu, 1416 sayılı Kanun'un amacı ve ruhu ile çelişen bir sonuç ortaya çıkarmakta ve devletin imkanları ile yurt dışına gönderilen öğrenciler yüksek tazminat bedelleri sebebiyle Türkiye'ye dönememektedir. Bu sebeple de gönderiliş amaçlarına aykırı olarak üniversiteler ile kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilememektedir. Son yıllarda yurt dışında yaşayan Türk bilim insanları çeşitli teşvik ve destek projeleriyle yurda getirilmeye çalışılırken 1416 sayılı Kanun'dan kaynaklanan yüksek tazminatları ödeyebilmek için yurt dışında kalan çok sayıda bilim insanının ülkemize katkılarından mahrum kalınmaktadır. 5.000 civarı bursiyer olduğu düşünüldüğünde, tazminata düşmüş 1000'den fazla bursiyer sayısı oldukça yüksek bir başarısızlık oranı ortaya çıkarmaktadır.

Bursiyerlerin tazminat tutarlarının burs kapsamında yapılan son ödeme tarihine göre belirlenmesi adil ve isabetli bir iyileştirme olacaktır. Bu tutarın üzerine ayrıca faizin de ekleneceği düşünüldüğünde, devlet, kasasından çıkan parayı eksiksiz geri alacağı için kamu zararı doğmayacaktır. Oysaki, kurun son bursun alındığı tarihteki değil, taahhüdün ihlal edildiği tarih kurundan hesaplanması hakkaniyeti zedeler ve uygulamada tazminatlı aleyhine karar verilmesi yönünde kuşku doğurur bir nitelik ortaya koyar.

Yukarıda ifade edildiği gibi ülkemizin insan kaynağını karşılamak amacıyla geliştirilen ve 2000'li yıllardan itibaren yoğun biçimde başvurulmuş 1416 sayılı Kanun'un, amaç ve ruhuna uygun biçimde yurt dışına öğrenim için gönderilen bursiyerlerin azami biçimde üniversiteler ile kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilmelerine olanak sağlayacak biçimde uygulanması gerekir. Bu kapsamda çıkarılacak bir geçici kanun maddesi ile sağlanacak ödeme imkânı ile tazminat ödemeleri tahsil edilebilir hale gelecek ve ülkemize dönerek 1416 sayılı Kanun'un amacına uygun olarak ülkemiz kurumlarında çalışabilecektir. Diğer yandan bu sayede devlet uzun yıllar sürecektir hukuki takip ve masraflardan kurtulmuş olacak ve toplu tahsilat imkânı bulacaktır.